

แบบรายงานผลการดำเนินงานตามแผนตรวจราชการและนิเทศงานกรณีปกติ รอบที่ 2 /2566

เขตสุขภาพที่ 1 : จังหวัดเชียงใหม่
ระหว่างวันที่ 21 – 23 มิถุนายน 2566

*****

1) กรอบประเด็นการตรวจราชการ (/) Agenda Based ( ) Functional Based ( ) Area Based

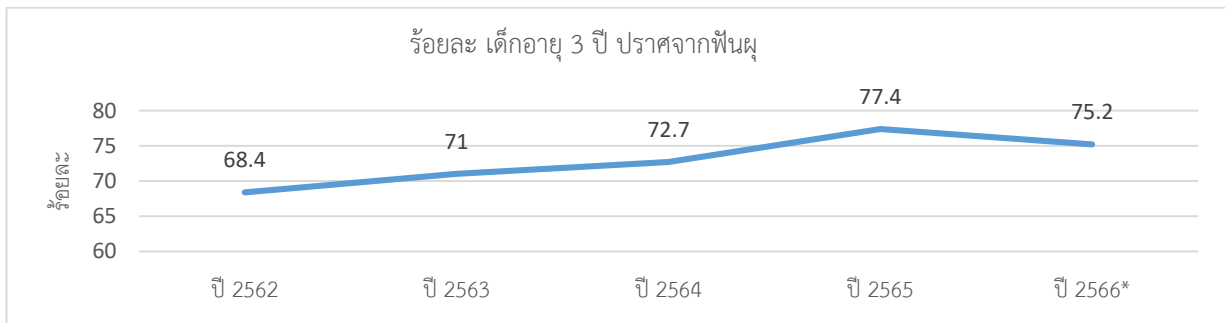
2) ประเด็นการตรวจราชการที่มุ่งเน้น/ตัวชี้วัดฯ:

ประเด็นที่ 3 : สุขภาพกลุ่มวัย และการยกระดับบริการผู้สูงอายุ

ตัวชี้วัดกำกับติดตาม : ร้อยละ เด็กอายุ 3 ปี ปราศจากฟันผุ (เป้าหมาย ร้อยละ 75)

3) สถานการณ์

ผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2566 โดยผ่านไป 8 เดือน พบว่าเด็ก 3 ปี ได้รับการตรวจช่องปาก ร้อยละ 47.5 และปราศจากฟันผุ ร้อยละ 75.2 เมื่อพิจารณาผลงานย้อนหลังตั้งแต่ปีงบประมาณ 2562-2665 พบว่า เด็ก 3 ปี ปราศจากฟันผุเพิ่มขึ้น โดยคิดเป็นร้อยละ 68.4, 71.0, 72.7 และ 77.4 ตามลำดับ ส่วนในปี 2566 เด็กปราศจากฟันผุร้อยละ 75.2 ซึ่งน้อยกว่าปี 2565 แต่ยังสูงกว่าปี 2562-2564 อย่างไรก็ตามพบว่าข้อมูลเด็ก ปราศจากฟันผุในบางพื้นที่สูงมากกว่าร้อยละ 75 ในขณะที่ข้อมูลการตรวจทำได้น้อยกว่าร้อยละ 30 ได้แก่ เขตพื้นที่ อำเภอสะเมิง ผาง เมือง ไชยปราการ สันทราย และ แมริม ที่มีผลงานตรวจช่องปากเด็ก 3 ปี ร้อยละ 19.3, 20.7, 24.4, 27.1, 27.5 และ 27.6 ตามลำดับ นอกจากนี้พบว่าการจัดบริการส่งเสริมป้องกันสุขภาพช่องปาก ได้แก่ การเคลือบฟลูออไรด์ก็มีความครอบคลุมต่ำเช่นกัน ดังนั้นจึงควรมีมาตรการสนับสนุนการจัดบริการการตรวจสุขภาพช่องปากในพื้นที่ดังกล่าวเพื่อเพิ่มการเข้าถึงบริการดูแลสุขภาพช่องปากขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอสันทรายและแมริมที่มีการโอนถ่าย รพสต. ไปยัง อบจ.

*ปีงบประมาณ 2566 ข้อมูล ณ 6 มิ.ย. 2566

4) ผลการดำเนินงาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 /ความก้าวหน้าจากการตรวจราชการรอบที่ 1/2566

ผลการดำเนินงานรอบ 8 เดือน (ข้อมูล ณ 6 มิ.ย. 2566) ปีงบประมาณ 2566 พบว่า เด็ก 3 ปี ปราศจากฟันผุร้อยละ 75.2 ซึ่งลดลงจากข้อมูลที่น่าเสนอในการตรวจราชการรอบที่ 1/2566 (มีนาคม 2566) ที่เด็ก 3 ปี ปราศจากฟันผุ ร้อยละ 77.3 (ลดลงร้อยละ 2.1) แต่ทั้งนี้ข้อมูลล่าสุดเป็นข้อมูลที่ใกล้เคียงกับตัวแทนประชากรมากขึ้น เพราะมีความครอบคลุมในการตรวจสุขภาพช่องปากในเด็ก 3 ปี ร้อยละ 47.5 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากข้อมูลที่น่าเสนอในการตรวจราชการรอบที่1/2566 ที่มีการตรวจไปเพียงร้อยละ 15.4 (ตรวจสุขภาพช่องปากในเด็ก 3 ปี เพิ่มขึ้น ร้อยละ 32.1)

จากข้อมูลการตรวจสุขภาพช่องปากเปรียบเทียบกับข้อมูลเด็กที่ปราศจากฟันผุ (caries free) ที่ดูเหมือนว่าดี แต่เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลลงในระดับอำเภอพบว่า มีอำเภอที่มีเด็ก 3 ปีจำนวนมาก แต่มีความครอบคลุมในการตรวจน้อยกว่าร้อยละ 50 จำนวน 10 อำเภอ ประกอบด้วย อ.อมก๋อย เชียงดาว หางดง เมืองเชียงใหม่ แม่สาย แม่ริม สันทราย ไชยปราการ ฝาง และสะเมิง จึงควรมีการกระตุ้นให้หน่วยบริการดังกล่าวเพิ่มความครอบคลุมในการตรวจสุขภาพช่องปากกลุ่มเด็ก 3 ปี ให้มากขึ้น

ตารางแสดงจำนวนและร้อยละเด็ก 3 ปี ที่ได้รับการตรวจช่องปากและเด็ก 3 ปี ไม่มีฟันผุ

อำเภอ	จำนวนเด็กทั้งหมด (คน)	ตรวจสุขภาพช่องปาก		มีฟัน น้ำนมผุ คน	ปราศจากฟันผุ	
		คน	ร้อยละ		คน	ร้อยละ
สะเมิง	176	34	19.3	11	23	67.7
ฝาง	613	127	20.7	50	77	60.6
เมือง	373	91	24.4	5	86	94.5
ไชยปราการ	351	95	27.1	10	85	89.5
สันทราย	472	130	27.5	33	97	74.6
แม่ริม	431	119	27.6	29	90	75.6
แม่สาย	494	169	34.2	69	100	59.2
หางดง	372	149	40.1	13	136	91.3
เชียงดาว	552	241	43.7	20	221	91.7
อมก๋อย	781	362	46.4	134	228	63.0
สันกำแพง	273	137	50.2	26	111	81.0
สารภี	245	123	50.2	20	103	83.7
แม่แจ่ม	516	286	55.4	106	180	62.9
ดอยสะเก็ด	281	161	57.3	37	124	77.0
จอมทอง	456	264	57.9	71	193	73.1
แม่แตง	364	218	59.9	44	174	79.8
กัลยาณิวัฒนา	156	97	62.2	53	44	45.4
แม่ออน	98	66	67.4	8	58	87.9
ดอยเต่า	187	127	67.9	39	88	69.3
แม่วาง	209	150	71.8	57	93	62.0
ฮอด	284	215	75.7	44	171	79.5
พร้าว	222	170	76.6	36	134	78.8
เวียงแหง	192	150	78.1	46	104	69.3
สันป่าตอง	298	263	88.3	16	247	93.9
ดอยหล่อ	96	88	91.7	24	64	72.7
รวม	8,492	4,032	47.5	1,001	3,031	75.2

5) การแก้ไขปัญหาตามข้อสั่งการ /ข้อเสนอแนะ ที่ได้ไว้จากการตรวจราชการฯ รอบที่ 1/2566

- (1) ให้พื้นที่ที่พบทวนการดำเนินงาน เร่งรัดการทำงานตามแผนและรายงานความก้าวหน้า
- (2) ค้นหากลุ่มเป้าหมายเชิงรุก ให้เข้ารับบริการคัดกรองตามช่วงอายุโดยร่วมกับเครือข่าย
- (3) บุคลากรทันตสาธารณสุขวางแผนเชิงรุก ตรวจคัดกรองใน ศพด. ปีละ 2 ครั้ง

6) วิเคราะห์ปัญหา /อุปสรรค /โอกาสพัฒนา และ Best Practice

ปัญหา /อุปสรรค

(1) การตรวจคัดกรองสุขภาพช่องปากในเด็ก 3 ปี ยังต่ำกว่าเป้าหมาย จากข้อมูล HDC ปี 2566 พบว่าเด็ก 3 ปี มีจำนวน 8,492 คน ได้รับการตรวจช่องปาก 4,032 คน คิดเป็นร้อยละ 47.5 อย่างไรก็ตาม พบว่าในเขตพื้นที่อำเภอสะเมิง ผาง เมือง ไชยปราการ สันทราย และ แมริม มีเด็กจำนวน 2,416 คน แต่มีเด็กได้รับการตรวจช่องปากเพียง 596 คน คิดเป็นร้อยละ 24.6

(2) เด็กอายุ 3 ปี ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียน ใน 62 รพ.สต. ที่มีการถ่ายโอนไป อบจ.เชียงใหม่ ยังไม่ได้มีการวางระบบการตรวจคัดกรองสุขภาพช่องปากและยังไม่ได้วางแผนเชื่อมโยงข้อมูลกับระบบ HDC

(3) การป้องกันฟันน้ำนมผุในเด็ก 3 ปี ควรเริ่มตั้งแต่ในกลุ่ม 0-2 ปีหรือในช่วงหญิงตั้งครรภ์ การตรวจสุขภาพและจัดบริการส่งเสริมป้องกันในเด็ก 3 ปี ไม่ทำให้จำนวนเด็ก 3 ปี มีฟันผุลดลง แต่จะช่วยป้องกันและลดฟันน้ำนมผุในเด็ก 4-5 ปี

(4) ปัญหาการขาดแคลนยูนิตทันตกรรมและการขาดผู้ช่วยทันตแพทย์ในหลายพื้นที่ทำให้มีปัญหาในการจัดบริการการดูแลสุขภาพช่องปากให้มีความครอบคลุมและมีคุณภาพในกลุ่มเป้าหมาย

โอกาสพัฒนา และ Best Practice

(1) การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อชี้แจงแนวทางการดำเนินงานการจัดบริการสุขภาพช่องปากในเด็กก่อนวัยเรียนฯ จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2566 เพื่อพัฒนาศักยภาพทันตบุคลากรในการดำเนินงานส่งเสริมการดูแลสุขภาพช่องปาก พร้อมทั้งสนับสนุนเครือข่ายในการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการดูแลสุขภาพช่องปากในกลุ่มเด็กก่อนวัยเรียนจังหวัดเชียงใหม่

(2) การจัดตั้งคณะอนุกรรมการด้านสุขภาพช่องปาก ภายใต้คณะกรรมการสุขภาพระดับพื้นที่ (กสพ.) จังหวัดเชียงใหม่ขึ้น จำนวน 36 คน ซึ่งประกอบไปด้วย ตัวแทนทันตแพทย์จาก 12 อำเภอ ตัวแทนเจ้าหน้าที่จาก อบจ.เชียงใหม่, ตัวแทน ผอ.รพ.สต.และเจ้าหน้าที่จาก 62 รพ.สต. ที่มีการถ่ายโอนไป อบจ.เชียงใหม่ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ดำเนินการจัดบริการดูแลสุขภาพช่องปากของประชาชนทุกกลุ่มวัยในพื้นที่รับผิดชอบ โดยการจัดประชุมคณะอนุกรรมการด้านสุขภาพช่องปาก จังหวัดเชียงใหม่ ครั้งที่ 1/2566 ได้มีการแต่งตั้งทันตแพทย์ผู้ควบคุมการประกอบวิชาชีพทันตกรรมของทันตภิบาล/นักวิชาการสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ประจำปีงบประมาณ 2566 (ในอัตราส่วนทันตแพทย์ 1 คน ดูแลทันตภิบาลไม่เกิน 3 คน) ชี้แจงบทบาทในการบริการสุขภาพช่องปากที่พึงมีสำหรับเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขและนักวิชาการสาธารณสุข (ทันตสาธารณสุข) ในระบบบริการปฐมภูมิ จ.เชียงใหม่ เตรียมความพร้อมจัดบริการสุขภาพช่องปากสำหรับ โรงเรียน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (Back-to-School)

(3) พัฒนาศักยภาพบุคลากรในศูนย์เด็กเล็กในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กเล็ก เพื่อให้พื้นที่ให้ความสำคัญในการดูแลสุขภาพช่องปากในเด็กเล็ก และมีการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพช่องปากในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมไปกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กและภาวะโภชนาการอย่างมีคุณภาพ

(4) สนับสนุนการจัดสรรทรัพยากรในการพัฒนาการจัดบริการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กเล็กให้มีคุณภาพและครอบคลุม ได้แก่ การพิจารณาเพิ่มจำนวนยูนิตทันตกรรม และจำนวนผู้ช่วยทันตแพทย์

7) ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา / ปัจจัยความสำเร็จ

(1) เพิ่มอัตราการตรวจคัดกรองสุขภาพช่องปากเด็กก่อนวัยเรียนเชิงรุกในพื้นที่กลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอสะเมิง ฝาง เมือง ไชยปราการ สันทราย และ แมริม

(2) การสนับสนุนการจัดบริการดูแลสุขภาพช่องปากตั้งแต่ในกลุ่มเด็กปฐมวัยและกลุ่มหญิงตั้งครรภ์ เพื่อลดการเกิดฟันผุในกลุ่มเด็ก 3 ปี

(3) การเพิ่มการเข้าถึงบริการการดูแลสุขภาพช่องปากขั้นพื้นฐานได้แก่การตรวจ การเคลือบฟลูออไรด์ ป้องกันฟันผุ และการอุดฟันเบื้องต้น โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีการขาดแคลนยูนิตทันตกรรม และผู้ช่วยทันตแพทย์

8) Action Plan ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567

(1) การติดตามผลการดำเนินงานการจัดบริการการตรวจสุขภาพช่องปากในพื้นที่อำเภอสะเมิง ฝาง เมือง ไชยปราการ สันทราย และอำเภอแมริม ให้มีความครอบคลุมการให้บริการตรวจสุขภาพช่องปากเด็ก 3 ปี เพิ่มขึ้น

(2) การพัฒนากิจกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากในกลุ่มหญิงมีครรภ์และเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพและมีความครอบคลุมเพื่อส่งผลในจำนวนเด็ก 3 ปีมีฟันน้ำนมผุลดลง

(3) การเพิ่มความครอบคลุมในการจัดบริการส่งเสริมป้องกันสุขภาพช่องปากในเด็กเล็ก 3- 5ปี ได้แก่ การตรวจ การเคลือบฟลูออไรด์

(4) การพัฒนาศักยภาพทันตแพทย์และทันตภิบาลในการจัดบริการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กเล็ก ในหน่วยบริการปฐมภูมิและศูนย์เด็กเล็ก

(5) วางระบบการจัดบริการสุขภาพช่องปากและระบบการเชื่อมโยงของฐานข้อมูล สำหรับโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อยู่ในความรับผิดชอบของ 62 รพ.สต. ที่มีการถ่ายโอนไป อบจ.เชียงใหม่ ผ่านการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการด้านสุขภาพช่องปาก ภายใต้คณะกรรมการสุขภาพระดับพื้นที่ (กสพ.)

(6) นิเทศติดตามกระบวนการดำเนินงานการจัดกรงานทันตสุขภาพและระบบฐานข้อมูลงานสุขภาพช่องปากเด็กในพื้นที่อย่างครอบคลุมและต่อเนื่อง

ผู้รายงาน : ทพญ.รักชนก นุชพ่วง

ตำแหน่ง : ทันตแพทย์ชำนาญการพิเศษ

กลุ่มงาน : ทันตสาธารณสุข

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่

โทร. : 053-211048 ต่อ 130 , 131

E-mail : dentalchiangmai@gmail.com